

Visioko obrazovanje- širok pristup ili privilegija

26. maj 2015.

Univerzitet u Podgorici

Socijalna dimenzija visokog obrazovanja u Crnoj Gori rezultati EUROSTUDENT istraživanja

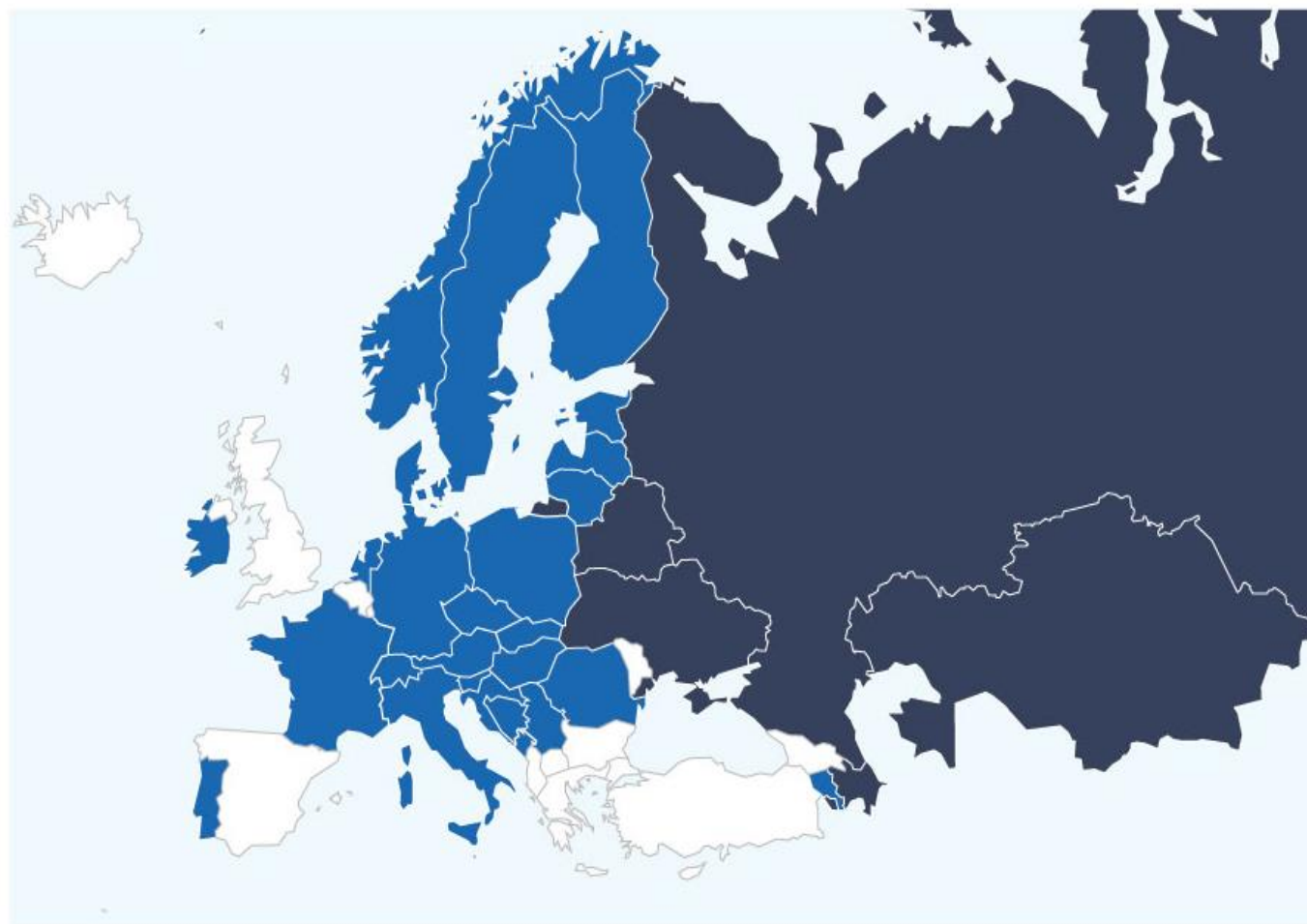
Ivana Živadinović

Centar za obrazovne politike

**Ka održivom i jednakopravnom
finansiranju *visokog obrazovanja*
u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Srbiji**

EUROSTUDENT V

- 2012-2015
- 30 zemalja
učesnica
- 2 zemlje kao
posmatrači
- ≈385000
studenata

EUROSTUDENT V

TEME

1. Socio-ekonomski položaj studenata
2. Tok studija
3. Obrazovanje pre studija
4. Uslovi i troškovi života
5. Mobilnost

Crna Gora

Uzorak n=1632

Državne i privatne institucije

Socijalna dimenzija visokog obrazovanja

„Struktura studentska populacija u Evropi treba da oslikava raznolikost evropskih populacija“
(Leuven Communiqué, 2009)

„Proširenje pristupa visokom obrazovanju preduslov za društveni napredak i ekonomski razvoj“
(Bucharest Communiqué, 2012),

„Visoko obrazovanje dostupno je svim licima i ne može biti neposredno ili posredno ograničeno po osnovu: pola, rase, bračnog stanja, boje, jezika, vjere, političkog ili drugog ubjeđenja, nacionalnog, etničkog ili drugog porijekla, imovinskog stanja, invalidnosti ili drugom sličnom osnovu, položaju ili okolnosti, u skladu sa posebnim zakonom.

(Zakon o visokom obrazovanju, član 5)

Cilj 3: Učešće populacije sa visokim obrazovanjem starosti od 30 do 34 godine treba da bude najmanje 40% u 2020. godini

Mjera 1: Smanjiti procenat napuštanja studija na 10% u 2020. godini (sada je preko 60%)
(...) Praćenjem socijalnog statusa studenta.

Cilj 6: . Internacionalizacija visokog obrazovanja

Mjera 3: Obezbijediti studentske beneficije

Obezbeđivanjem popusta za korišćenje gradskog i međugradskog prevoza, bioskopa, pozorišta, sportskih dešavanja i drugih servisa.

Do ove godine u Crnoj Gori, samo budžetski studenti su imali pravo da se prijave za stipendije i kredite. Od ove godine prava iz studentskog standarda mogu ostvariti svi studenti koji ispunjavaju propisane uslove.

(Strategija razvoja i finansiranja visokog obrazovanja u Crnoj Gori 2011-2020)

Socijalna dimenzija danas

Obrazovanje roditelja u odnosu na tip završene srednje škole diplomaca i završene visokoobrazovne institucije

	Crna Gora		Bosna i Hercegovina		Srbija	
	Gimnazija	Srednja stručna škola	Gimnazija	Srednja stručna škola	Gimnazija	Srednja stručna škola
Osnovno obrazovanje	51,9*	48,1*	33,3	66,7	31,60	68,40
Srednje obrazovanje	47,6	52,4	40,2	59,8	41,50	58,50
Više obrazovanje	56,0	44,0	46,0	54,0	57,80	42,20
Visoko obrazovanje	68,4	31,6	57,0	43,0	75,50	24,50

Izvor: CONGRAD istraživanje o diplomiranim studentima, 2013

Socijalna dimenzija danas

Obrazovanje roditelja studenata i diplomaca u odnosu na opštu populaciju

	Popis stanovništva (MONSTAT, 2011)	Studenti - EUROSTUDENT istraživanje	Diplomirani studenti - CONGRAD istraživanje
	2011	2014	2013
Bez školske spreme i osnovno obrazovanje	30,6	2,3	3,6
Srednje obrazovanje	52,2	43,2	43,8
Više i visoko obrazovanje	17,2	54,5	52,0
Total	100	100	100

Razlika u odnosu na RS i BA u odnosu studenti-diplomirani!

Finansijska situacija studenata

Zavisnost od izvora prihoda

	Crna Gora	Srbija	Federacija BiH	Republika Srpska
Zavisnost od porodice	69,8	90,7	89,6	81,9
Zavisnost od sopstvenih prihoda	20,0	4,1	3,8	3,1
Zavisnost od javne podrške	2,7	1,1	1,9	2,6
Drugo	7,5	4,1	4,7	12,3

Prosek 28 EUHOSTUDENT zemalja

Reprodukcija nejednakosti kroz reprodukovanje soc-ec položaja roditelja i nisku zaposlenost studenata

Zavisnost od izvora finansiranja	%
Zavisnost od porodice	47%
Samostalno zarađen prihod	35%
Zavisnost od javnih izvora prihoda	11%
Drugo	7%

Izvor: Hauschildt et al., 2015: 125

Finansijske poteškoće

U kojoj meri osećate finansijske poteškoće

	Crna Gora	Srbija	Federacija BiH	Republika Srpska
Veoma mnogo	11,0	9,9	9,8	9,3
-	25,4	21,0	15,4	18,8
-	39,4	41,0	37,3	43,1
-	17,9	18,6	18,0	19,8
Nimalo	6,4	9,5	19,4	9,1

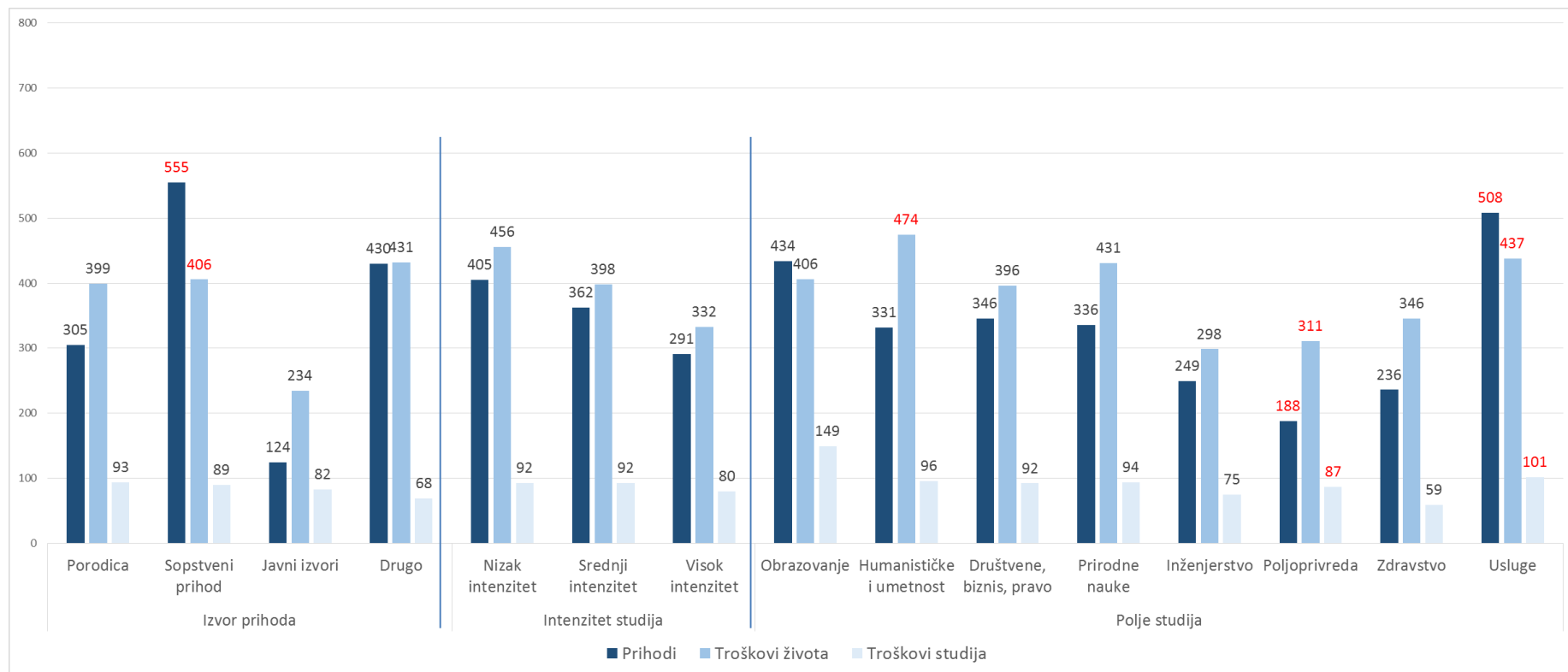

Ka održivom i jednakopravnom
finansiranju *visokog obrazovanja*
u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Srbiji

Tempus

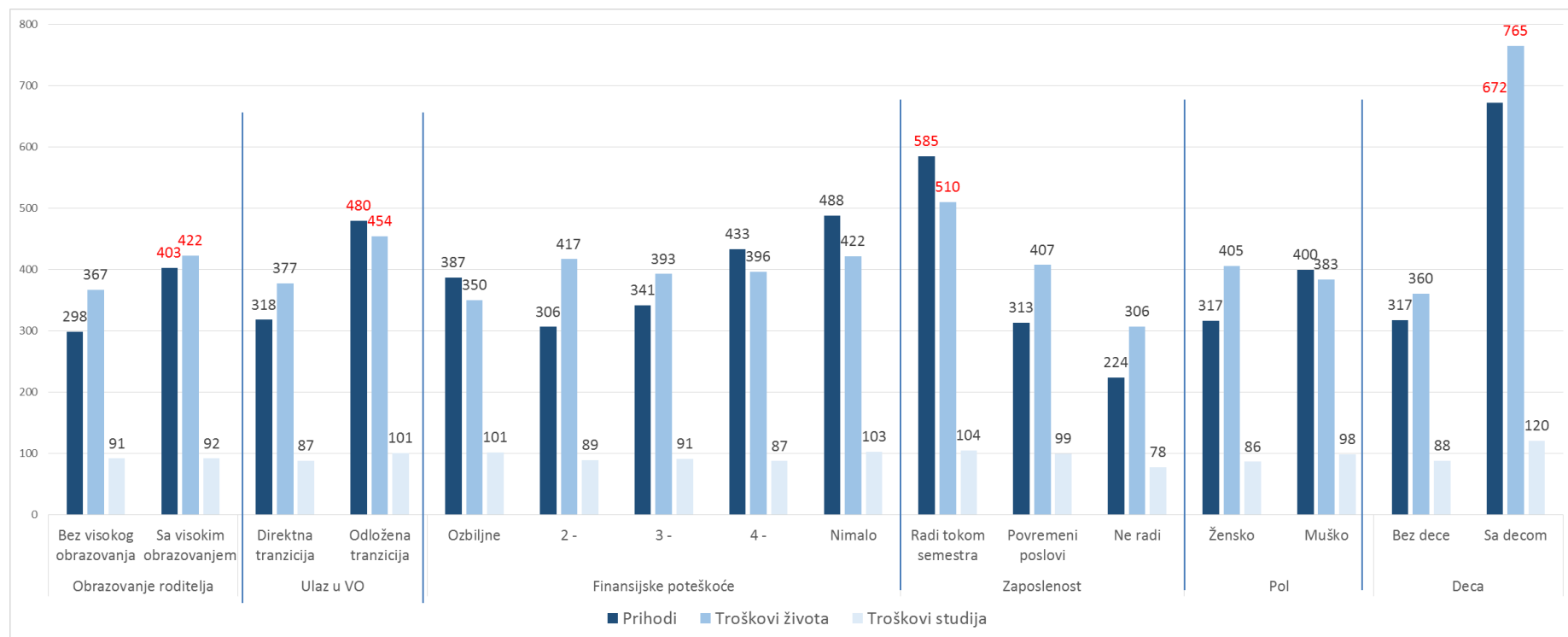
Prihodi i troškovi 1/2

Ka održivom i jednakopravnom
finansiranju visokog obrazovanja
u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Srbiji

Prihodi i troškovi 2/2

Ka održivom i jednakopravnom
finansiranju visokog obrazovanja
u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Srbiji

Zaposlenje

Razlozi zaposlenja

	Crna Gora	Srbija	Federacija BiH	Republika Srpska
Studenti koji rade da bi pokrili troškove života	17,0	6,8	6,5	4,2
Studenti koji rade da bi stekli iskustvo	19,6	5,7	7,6	5,5
Studenti koji rade da bi pokrili troškove života I da bi stekli iskustvo	11,5	7,6	5,8	7,0
Studenti koji ne rade	51,9	79,9	80,0	83,3

Vrsta zaposlenja

	Crna Gora	Srbija	Federacija BiH	Republika Srpska
Da, radim tokom celog semestra	32,6	11,9	7,5	6,5
Da, radim povremeno tokom semestra	18,9	12,7	15,6	13,9
Ne, ne radim tokom semestra	48,4	75,4	76,9	79,6

Ka održivom i jednakopravnom
finansiranju *visokog obrazovanja*
u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Srbiji

Tempus

Zaposlenje tokom studija

Studenti koji rade da bi pokrili troškove života:

- **Roditeljstvo** - značajan prediktor
- **Više finansijskih teškoća**
- Manje zadovoljni uslovima stanovanja
- Provode više vremena na poslu ***efikasnost**
- Manje zadovoljni opterećenjem poslom
- Značajno niža efikasnost studiranja
- Retko planiraju nastavak studija i odlazak u inostranstvo

Studenti koji rade da bi stekli iskustvo

- Najprivilegovanija kategorija u odnosu na obrazovanje roditelja i zanimanje roditelja
- Značajno češće žive sa roditeljima (ME, RS)

ALI → Ne postoji značajna razlika u tipu i kvalitetu posla koji obavljaju u odnosu na

Zaposlenje perspektiva

Kako ocenjujete svoje šanse na tržištu rada nakon diplomiranja

	Crna Gora	Srbija	Federacija BiH	Republika Srpska
Na nacionalnom nivou	3,58	3,45	3,77	3,79
Na internacionalnom nivou	3,64	3,19	3,29	3,62

Srbija, Federacija BiH i Republika Srpska →

→ bolje ocene šansi na internacionalnom nivou!

Ka održivom i jednakopravnom
finansiranju *visokog obrazovanja*
u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Srbiji

Tempus

Mobilnost

Ka održivom i jednakopravnom
finansiranju *visokog obrazovanja*
u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Srbiji

Tempus

Studije u inostranstvu

Da li ste studirali u inostranstvu?

	Crna Gora	Srbija	Federacija BiH	Republika Srpska
Da, jesam	7,1	1,7	2,8	1,3
Ne, ali planiram da idem	45,7	35,8	40,3	32,4
Ne, i ne planiram da idem	47,3	62,5	56,9	66,3

Veoma niske stope mobilnosti studenata!

Mobilnost većinom u zemlje bivše Jugoslavije

Srbija	20,0
Slovenija	19,8
Rusija	9,8
Austria	6,7

Priznavanje sertifikata

Da li su sertifikati (ESPB, diplome) koje ste stekli na studijama u inostranstvu priznati u vašoj matičnoj visokoobrazovnoj ustanovi?

	Crna Gora	Srbija	Federacija BiH	Republika Srpska
Da, sve je priznato	58,9	33,3	32,8	41,6
Da, ali delimično	10,0	23,5	16,4	12,1
Ne, ništa mi nije priznato	7,8	2,0	10,4	24,2
Ne znam (još uvek)	15,6	13,7	22,4	6,6
Nisam stekao/la sertifikat tokom studija u inostranstvu	7,8	27,5	17,9	15,5

Ka održivom i jednakopravnom
finansiranju *visokog obrazovanja*
u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Srbiji

Programi mobilnosti

U okviru kojih od navedenih programa studentske mobilnosti ste boravili u inostranstvu?

	Crna Gora	Srbija	Federacija BiH	Republika Srpska
EU program (ERASMUS, ERASMUS MUNDUS,,,))	22,1	10,6	15,2	28,9
Drugi programi studentske mobilnosti	37,2	14,9	25,8	40,7
Nisam išao/la preko programa	40,7	74,5	59,1	30,4

Ka održivom i jednakopravnom
finansiranju *visokog obrazovanja*
u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Srbiji

Tempus

Primarni izvor finansiranja mobilnosti

	Crna Gora	Srbija	Federacija BiH	Republika Srpska
Pomoć roditelja/porodice/partnera	33,7	94,6	48,9	61,9
Sopstveni prihod od zaposlenja ili ušteđevine	12,1	5,4	27,1	28,6
Studentski stipendija/kredit od zemlje u kojoj sam studirao/la	0,3	0	20,9	9,5
Stipendije/krediti dobijeni od matične države	18,6	0	0	0
Stipendija/kredit dobijena iz EU fondova (npr ERASMUS)	1,7	0	0	0
Finansiranje od strane privatnih firmi ili nevladinih organizacija (NVO),	5,4	0	0	0
Drugo	28,3	0	3,1	0

Ka održivom i jednakopravnom
finansiranju *visokog obrazovanja*
u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Srbiji

Hvala

Ivana Živadinovic

Centre for Education Policy, RS

izivadinovic@cep.edu.rs

**Towards Sustainable & Equitable
Financing of *Higher Education***
in Bosnia and Herzegovina, Montenegro and Serbia